

ної влади, громадські організації та їх посадові особи, неоднозначним є статус громадян як суб'єктів правозастосування. Залежно від правового статусу суб'єктів виділяють судовий, адміністративний, квазісудовий та квазіадміністративний типи правозастосування.

Література

1. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права / уклад. : Л.Р. Наливайко, М.В. Беляєва. – К. : Хай-Тек Пресс, 2016. – 600 с.
2. Рабінович П.М. Застосування правових норм : юридична енциклопедія / П.М. Рабінович. – К. : Укр. енцикл., 1998. – Т. 2: Д-Й, 1999. – С. 528.
3. Лазарев В.В. Социально-психологические аспекты применения права / В.В. Лазарев. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1982. – 312 с.
4. Юхимюк О.М. Типологія правозастосування / О.М. Юхимюк // Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту. – 2012. – № 19 (1). – С. 132–134.
5. Недбайло П.Е. Применение советских правовых норм / П.Е. Недбайло. – М. : Гос. изд-во. правовой лит., 1960. – 310 с.

Наливайко Лариса Романівна

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри загальноправових
дисциплін юридичного факультету,
Заслужений юрист України

Зіннатулова Ганна В'ячеславівна

студентка Навчально-наукового
інституту заочного навчання
та підвищення кваліфікації

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

МІСЦЕ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА

Захист прав і свобод людини і громадянина в Україні має пріоритетне значення в умовах євроінтеграції. Недосконалість чинного законодавства та, особливо, механізмів його реалізації не дозволяє всебічно гарантувати захист законних прав та інтересів громадян. В цьому аспекті особливого значення набуває юридичний клінічний рух, спрямований на активізацію кваліфікованої правозахисної діяльності в Україні.

Значний внесок у дослідження юридичної клінічної діяльності в Україні зробили вітчизняні вчені-фахівці різних галузей правової науки, зокрема: М.В. Дулеба, А.О. Галай, К.Г. Головачова, В.А. Єлов, Р.С. Кацавець, С.В. Ківалов, В.М. Кравчук, Ю.І. Матвєєва, С.І. Молібог, В.В. Молдован, О.О. Орлова, Д.Г. Павленко, М.І. Пашковський, Ю.М. Савелова, О.Л. Соколенко,

В.В. Стаднік, Н.В. Сухицька, А.П. Чернега, М.В. Удод, В.П. Янишен та ін. Проте дослідження соціального призначення юридичної клінічної практики є актуальним в сучасних умовах.

Соціальними цілями діяльності юридичної клініки визнають: 1) надання кваліфікованої правової допомоги малозабезпеченим громадянам; 2) представлення інтересів особи, якій надається правова допомога, в органах державної влади, місцевого самоврядування, інших організаціях, суді; 3) створення освітніх програм для окремих категорій малозабезпеченого населення; 4) сприяння в реалізації прав і свобод людини та громадянина; 5) підвищення рівня правової культури, правосвідомості та юридичної грамотності населення регіону; 6) розробка рекомендацій щодо удосконалення правової системи; 7) допомога державним та громадським організаціям у підготовці правових актів; 8) надання безоплатної правової допомоги неприбутковим організаціям; 9) соціалізація студентів. До інших цілей діяльності юридичної клініки належать: 1) організація та проведення семінарів, конференцій, круглих столів за галузями права, які є провідними у спеціалізації юридичних клінік; 2) проведення виїзних студентських консультацій; 3) розвиток міжрегіонального та міжнародного співробітництва юридичної клініки, факультету, обмін студентами, аспірантами, викладачами; 4) розширення співпраці з навчальними установами, правоохоронними органами та іншими органами державної влади та місцевого самоврядування, неурядовими організаціями; 5) співпраця із засобами масової інформації; 6) співробітництво з правозахисними організаціями [1, с. 17]. Соціальні цілі юридичного клінічного руху детермінують мету юридичної клінічної практики.

Метою юридичної клінічної практики є надання студентам юридичної клініки можливості набути навичок практичної діяльності за фахом; створення місць для проходження студентами навчальної та виробничої практики; надання громадянам соціально-вразливих верств населення суспільства безоплатних юридичних консультацій; проведення заходів з правової освіти населення; забезпечення можливості спілкування студентів під час навчального процесу з фахівцями-практиками судових і правоохоронних органів, інших державних органів та органів місцевого самоврядування з питань їх діяльності; створення ефективного механізму обміну інформацією між населенням, засобами масової інформації та юридичною клінікою, що дозволить оперативно реагувати на практичні потреби громадян [2, с.10-11]. Досягнення зазначеної мети можливе за умови ефективної реалізації функцій юридичних клінік.

Основними функціями юридичних клінік визнають: 1) правозахисну функцію (полягає у наданні безоплатної первинної та вторинної правової допомоги особам, які звертаються за нею); 2) функцію правової просвіти (полягає у правовій освіті населення через консультації, роз'яснення, лекції, випуск літератури тощо); 3) навчально-формуючу функцію (включає в себе дві складові: з одного боку, створення умов на базі юридичної клініки для професійної практики студентів, набуття перших навичок практичної діяльності, а з

іншого – робота студента в юридичній клініці формує у нього високу громадянську позицію, моральність, соціальну відповідальність, співчуття до ближнього та інші якості) [3, с. 684; 4, с. 70]. Юридична клініка виконує навчальну, соціальну, науково-дослідну, благодійницьку та інші функції.

Загалом, формування національної мережі юридичних клінік здійснювалося в складних умовах і включало такі етапи: 1) створення перших юридичних клінік в Україні за ініціативи студентів, за кошти грантодавців та на базі неурядових правозахисних організацій (протягом 1996-1999 рр.); 2) несприйняття їх діяльності на рівні профільних міністерств та мінімальна підтримка з боку керівництва вищих навчальних закладів (протягом 1999-2002 рр.); 3) визнання органами державної влади та освітніми установами ролі юридичних клінік у сфері підготовки кваліфікованих юристів (з 2002 р. – по серпень 2006 р.); 4) масове створення юридичних клінік у структурі вищих юридичних навчальних закладів України (серпень 2006 р. – червень 2011 р.); 5) відстоювання юридичним клінічним рухом статусу юридичних клінік як суб'єктів надання безоплатної правової допомоги на законодавчому рівні (з червня 2011 р. – до теперішнього часу) [4].

Отже, розвиток юридичного клінічного руху в Україні має провідне значення для захисту прав і свобод людини та громадянина. Ефективна реалізація функцій юридичної клініки залежить в першу чергу від належної правової регламентації її діяльності.

Література

1. Организация и управление в юридической клинике. Опыт практической деятельности в современной России : учеб. пособ. / И.С. Андреечев, Н.А. Баиева, Л.А. Воскобитова, Е.Н. Доброхотова и др. ; отв. ред. Л.А. Воскобитова, Л.П. Михайлова, Е.С. Шугрина. – М. : Дело, 2003.
2. Молдован В.В., Кацавец Р.С. Юридична клініка: навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 224 с.
3. Галай А.О. Юридична клініка як суб'єкт адміністративних правовідносин / А.О. Галай // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2013. – № 4 (138). – С. 68.
4. Бігун В.С. Юридична професія та освіта. Досвід США у порівняльній перспективі. – К.: Юстініан, 2006.
5. Лоджук М.Т. Юридичні клініки в Україні: освіта та правова допомога : монографія / М.Т. Лоджук. – Одеса : Фенікс, 2015. – 328 с.